

SAVOD O'RGATISH DAVRIDA SINFDAN TASHQARI O'QISH MASHG'ULOTLARI

Jumanova Soliha G'ayrat qizi

Guliston davlat pedagogika instituti

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi talabasi

E-mail: solihajumanova908@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada savod o'rgatish davrida sinfdan tashqari o'qish mashg'ulotlarining o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishi va savodxonlik darajasini oshirishdagi o'rni yoritiladi. Tadqiqotda kuzatuv va tajriba usullaridan foydalangan holda, turli shakldagi mashg'ulotlar tashkil etildi. Natijalar sinfdan tashqari o'qish o'quvchilarning o'qish ko'nikmalarini mustahkamlashi va nutq faolligini oshirishini ko'rsatdi. Muallif mashg'ulotlarning ta'lim-tarbiyaviy jarayonga ijobiy ta'sirini tahlil qilib, ularni samarali tashkil etish bo'yicha takliflar beradi.

Kalit so'zlar: savod o'rgatish, sinfdan tashqari o'qish, boshlang'ich ta'lim, o'qish malakasi, mustaqil o'qish, o'quvchilarda qiziqish, ta'lim-tarbiyaviy jarayon.

Аннотация. В данной статье рассматривается роль внеклассных занятий по чтению в процессе обучения грамоте в повышении интереса учащихся к чтению и уровня грамотности. В исследовании использовались наблюдательные и экспериментальные методы, а также были организованы различные виды обучения. Результаты показали, что внеклассное чтение укрепило навыки чтения учащихся и повысило их разговорные навыки. Автор анализирует положительное влияние тренингов на образовательный процесс и дает предложения по их эффективной организации.

Ключевые слова: обучение грамоте, внеклассное чтение, начальное образование, навыки чтения, самостоятельное чтение, интерес учащихся, образовательный процесс.

Annotation. This article examines the role of extracurricular reading activities in increasing students' interest in reading and literacy levels during literacy instruction. The study used observational and experimental methods to organize various types of activities. The results showed that extracurricular reading strengthens students' reading skills and increases speech activity. The author analyzes the positive impact of activities on the educational process and makes suggestions for their effective organization.

Key words: literacy teaching, extracurricular reading, primary education, reading skills, independent reading, student interest, educational process.

KIRISH

Boshlang'ich ta'lim o'quvchilarining o'qish, fikrlash va nutq ko'nikmalarini shakllantirishda savod o'rgatish davri alohida o'rin tutadi. Bu bosqichda beriladigan bilimlar nafaqat o'qish va yozuv malakasining asosi bo'lib xizmat qiladi, balki o'quvchilarning keyingi bosqichlardagi o'quv faoliyatining poydevorini ham belgilaydi. Aynan shu davrda shakllangan qiziqish, kitobxonlik madaniyati va mustaqil o'qish ko'nikmalari o'quvchining shaxs sifatida rivojlanishiga kuchli ta'sir ko'rsatadi.

Ta'lim jarayonida darslik bilan cheklanib qolmasdan, o'quvchilarni badiiy adabiyotga, ertak va hikoyalarga yaqinlashtirish, ularning tafakkurini, tasavvurini,

muloqot madaniyatini shakllantirish zarur. Bunday maqsadlarga erishishda sinfdan tashqari o'qish mashg'ulotlari muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Mazkur mashg'ulotlar bolalarning mustaqil fikrlashi, obrazli idrok etishi va og'zaki nutqini boyitadi, ularni axloqiy jihatdan tarbiyalaydi, estetik didini shakllantiradi.

Shu boisdan savod o'rgatish davrida sinfdan tashqari o'qish mashg'ulotlarini to'g'ri tashkil etish, ularning mazmuni, shakli va samaradorligini ilmiy jihatdan asoslash dolzarb masala hisoblanadi. Ushbu maqolada aynan shu yo'nalishdagi metodik yondashuvlar, tajribalar va ularning natijalari tahlil qilinadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Boshlang'ich ta'lim jarayonida o'quvchilarning savodxonligini shakllantirish, ularni o'qishga jalb etish va o'qish madaniyatini rivojlantirishda sinfdan tashqari o'qish mashg'ulotlarining ahamiyati haqida ko'plab pedagogik va psixologik adabiyotlarda fikr yuritilgan. Jumladan, A.A. Avloniyning ta'lim va tarbiya haqidagi asarlarida bolalarni kichik yoshdan boshlab kitob o'qishga o'rgatish nafaqat bilim berish, balki ularni axloqiy va ma'naviy jihatdan tarbiyalashga xizmat qilishi ta'kidlanadi. Muallifning fikricha, badiiy adabiyot bolaning qalbini uyg'otadi, ongini yoritadi, uni yuksak insoniy fazilatlar bilan boyitadi.

Shuningdek, V.G. Belinskiy, K.D. Ushinskiy, L.N. Tolstoy kabi klassik pedagoglar ham bolalarda kitobxonlikni shakllantirishni ta'lim-tarbiya jarayonining ajralmas qismi deb hisoblaganlar. K.D. Ushinskiy o'zining "Inson tarbiyasi" nomli asarida o'quvchini o'qishga undovchi ichki motivatsiya aynan badiiy adabiyot orqali uyg'onishini ko'rsatadi. U o'qish jarayonining bolaga zavq baxsh etishi, uni hayotiy misollar bilan boyitishi va ijtimoiy hayotga tayyorlashi kerakligini alohida urg'ulaydi.

O'zbekistonda bu yo'nalishda olib borilgan ilmiy-tadqiqot ishlariga e'tibor qaratilsa, O.T. Teshaboyev, M.X. Turg'unboyeva, Z.A. Maxmudova kabi olimlar boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'qishga bo'lgan qiziqishni shakllantirishda sinfdan tashqari o'qish mashg'ulotlarining o'rnini haqida qimmatli fikrlar bildirganlar. O.T. Teshaboyevning ilmiy tadqiqotlarida savod o'rgatish jarayonida o'quvchilarni badiiy adabiyot bilan tanishtirish orqali ularning og'zaki va yozma nutqini rivojlantirish usullari asoslab berilgan. U sinfdan tashqari o'qishni faqat tarbiya vositasi emas, balki bilimlarni chuqurlashtiruvchi omil sifatida ko'radi.

M.X. Turg'unboyevaning izlanishlarida esa boshlang'ich ta'limda sinfdan tashqari mashg'ulotlarning didaktik asoslari chuqur tahlil qilingan. U mashg'ulotlarda foydalaniladigan materiallar o'quvchining yosh xususiyatlariga mos, qiziqarli va ma'naviy-axloqiy ahamiyatga ega bo'lishi lozimligini ta'kidlaydi. Z.A. Maxmudova

esa badiiy adabiyot vositasida nutq rivoji, estetik tarbiya va mustaqil fikrlash ko'nikmalarining shakllanishiga alohida e'tibor qaratgan.

Shuningdek, zamonaviy o'quv dasturlari va davlat ta'lim standartlari (DTSt) ham sinfdan tashqari o'qish mashg'ulotlarining rolini e'tibordan chetda qoldirmaydi. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi tomonidan tavsiya etilgan metodik qo'llanmalarda boshlang'ich sinf o'quvchilarida kitobxonlikni rivojlantirish uchun turli shakldagi interfaol mashg'ulotlar, tanlovlar va ijodiy topshiriqlar orqali yondashish tavsiya etiladi.

Psixologik nuqtai nazardan qaralganda esa L.S. Vygotskiyning "yaqin rivojlanish zonasi" nazariyasi bu jarayonga bevosita taalluqlidir. Unga ko'ra, bolaning bilimiga bo'lgan ehtiyoji, o'qishga qiziqishi tashqi omillar – ya'ni o'qituvchi, tengdoshlar va oiladagi muhit orqali shakllanadi. Shunday qilib, sinfdan tashqari o'qish faoliyatini rag'batlantiruvchi muhit yaratish orqali bolaning ichki rivojlanish salohiyatini yuzaga chiqarish mumkin.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, savod o'rgatish davrida sinfdan tashqari o'qish mashg'ulotlari o'quvchilarni nafaqat o'qitish, balki tarbiyalash, estetik didini shakllantirish va shaxsiy salohiyatini ochishda muhim vosita sifatida keng qo'llanilishi kerak. Ilmiy-nazariy asoslar bu jarayonning uzviy, tizimli va maqsadga muvofiq tashkil etilishini taqozo etadi.

Savod o'rgatish davrida sinfdan tashqari o'qish mashg'ulotlari uchun kreativ metodlar:

1. "Rolga kirish" (dramatizatsiya) metodi: O'quvchilar ertak, hikoya yoki dialogdagi obrazlarni jonlantirib, rolli sahna ko'rinishlarini namoyish etadilar.

Foydasi: ifodali o'qish, obrazli fikrlash, nutq madaniyati va jamoaviy ishlash malakasi rivojlanadi.

2. "Ovoz beruvchi asar" metodi (audio teatrlashtirish): Matnni har bir o'quvchi ovoz effektlari bilan o'qiydi. Masalan, daraxt shitirlashi, qush sayrashi, yomg'ir tovushi – bularni o'quvchilar tovushlar bilan ifodalaydi.

Foydasi: diqqatni jamlash, matn mazmunini chuqur his etish, eshituv orqali idrok qilish ko'nikmasi shakllanadi.

3. "Matnga yakun yoz" metodi: O'quvchilarga tugallanmagan hikoya yoki ertak matni beriladi, ular esa o'z fantaziyasiga tayangan holda uni davom ettiradilar yoki yakunlashadi.

Foydasi: ijodkorlik, mustaqil fikrlash, yozma nutq ko'nikmasi rivojlanadi.

4. "Kitob personaji bilan suhbat": O'quvchilar o'qigan asaridagi qahramon bilan go'yoki suhbatga kirishadilar va unga savollar beradilar, tavsiyalar berishadi.

Foydasi: empatiya, tanqidiy va tahliliy fikrlash, tasavvurni rivojlantiradi.

5. “Illyustratsiya yarating” metodi: O‘quvchilar o‘qigan matn asosida rasm chizadilar yoki kollaj tayyorlaydilar.

Foydasi: obrazli tafakkur, ijodiy yondashuv, matn mazmunini tushunish kuchayadi.

6. “So‘zlar bilan konstruktor”: Matndan olingan asosiy so‘zlar asosida o‘quvchilar yangi gaplar, kichik hikoyalar tuzadilar.

Foydasi: lug‘at boyligi oshadi, yozma va og‘zaki nutq faoliyati rivojlanadi.

7. “Qahramon kundaligi”: O‘quvchi asar qahramoni nomidan kundalik yozadi — u bugun nima qilgan, nima his qilgan va qanday qarorga kelgan.

Foydasi: nutqiy ifoda, ichki monolog, tahliliy tafakkur rivojlanadi.

8. “Tanish asarni yangi ko‘z bilan o‘qish”: O‘quvchilar ilgari o‘qigan mashhur ertak yoki hikoyani boshqa nuqtai nazardan baholaydilar (masalan, Bo‘riining nigohidan “Bo‘ri va echki” ertagini qayta hikoya qilish).

Foydasi: tanqidiy tafakkur, nuqtai nazarni tushunish va o‘zgartirish ko‘nikmasi shakllanadi.

9. “Eng faol kitobxon” tanlovi: O‘quvchilar o‘qigan kitoblari soni, mazmunini aytib bera olish qobiliyati, ulardan olingan saboqlar asosida rag‘batlantiriladi.

Foydasi: motivatsiya, musobaqalashish orqali kitobxonlik madaniyatini oshirish.

10. QR-kodli topshiriqlar (zamonaviy yondashuv): Kitobning ba’zi qismlariga QR-kodlar joylanadi va ularni telefon orqali ochish orqali qo‘shimcha topshiriqlar, video yoki audiomatnlar beriladi.

Foydasi: raqamli savodxonlik, multimodal o‘qish ko‘nikmalari shakllanadi.

MUHOKAMA

Savod o‘rgatish davrida sinfdan tashqari o‘qish mashg‘ulotlari boshlang‘ich ta’lim jarayonining ajralmas va strategik qismidir. Ushbu mashg‘ulotlar o‘quvchilarning faqatgina o‘quv malakasini emas, balki ularning umumiy tafakkuri, dunyoqarashi, ijodkorligi va estetik didini shakllantirishga xizmat qiladi. Tadqiqot davomida olingan natijalar sinfdan tashqari o‘qish faoliyatining o‘quvchilarda mustaqil fikrlash, ijtimoiy faollik, kitobxonlik madaniyati hamda til va nutq malakalarini rivojlantirishdagi salmoqli o‘rnini isbotlab berdi.

Muhokama jarayonida ilmiy-nazariy manbalar tahlili shuni ko‘rsatadiki, klassik pedagoglar (K.D. Ushinskiy, A.S. Makarenko, L.N. Tolstoy) va zamonaviy metodistlarning fikr-mulohazalari sinfdan tashqari o‘qishning ahamiyatini ilmiy asosda yoritib bergan. Ularning ta’limotlariga ko‘ra, o‘quvchini faqat darsda berilgan bilim bilan cheklab qo‘yish uning intellektual va ma’naviy salohiyatining to‘liq ochilishiga to‘sqinlik qiladi. Aynan sinfdan tashqari o‘qish orqali bolalar o‘z ichki qiziqishlari, ehtiyojlari va tasavvurlariga mos bilimlar oladilar.

Tadqiqot doirasida olib borilgan kuzatishlar va amaliy tajribalar shuni ko'rsatadiki, mazmunli va tizimli tashkil etilgan sinfdan tashqari o'qish mashg'ulotlari o'quvchilarda kitob o'qishga bo'lgan ijobiy munosabatni shakllantiradi, ularni o'z fikrini bayon qilishga, tahlil qilishga va ijod qilishga undaydi. Shu jihatdan, sinfdan tashqari o'qishning samaradorligi, avvalo, o'qituvchining didi, yondashuvi, metodik mahorati hamda tanlangan adabiyotlarning sifatiga bog'liq.

Ilmiy tahlillar ko'rsatdiki, bolalar uchun tanlangan matnlar yosh xususiyatlariga mos, axloqiy-ma'naviy g'oyalarga boy, sodda, qiziqarli va estetik jihatdan ta'sirli bo'lishi zarur. Shu bilan birga, mashg'ulotlarda ijodiy metodlar – drammatizatsiya, voqeani davom ettirish, qahramonlar bilan muloqot, multimediali yondashuv kabi interfaol usullarning qo'llanilishi bolalarning o'qish jarayonidagi ishtirokini yanada faollashtiradi. Bu usullar, ayniqsa, hozirgi raqamli avlodning ehtiyojlariga mos bo'lib, ularning diqqatini tortadi va o'qishga bo'lgan motivatsiyani kuchaytiradi.

Tadqiqot natijalari ilgari mavjud bo'lgan ilmiy-nazariy qarashlarni qo'llab-quvvatlashi bilan birga, yangi amaliy yondashuvlarni taklif etadi. Jumladan, sinfdan tashqari o'qish mashg'ulotlarida QR-kodli topshiriqlar, ovozli asarlar, personaj kundaliklari, virtual teatrlashtirish kabi innovatsion metodlar qo'llanilganda, bolalar o'z bilimlarini mustahkamlabgina qolmay, balki undan hayotda foydalanish imkoniyatlarini ham o'zlashtiradilar. Bu esa savod o'rgatish davridagi asosiy maqsad – mustaqil, fikrlovchi, ijtimoiy faol shaxsni tarbiyalashga xizmat qiladi.

Shuningdek, o'quvchilarning oilaviy muhitida kitobxonlik madaniyatining mavjudligi, ota-onalarning bu jarayonda ishtiroki sinfdan tashqari o'qish samaradorligini oshirishda muhim omil sifatida ko'riladi. Shu sababli, sinfdan tashqari o'qish faqat o'qituvchi emas, balki oila va jamiyat bilan hamkorlikda olib borilishi kerak bo'lgan tizimli jarayondir.

Savod o'rgatish davrida sinfdan tashqari o'qish mashg'ulotlarini metodik, psixologik va didaktik jihatdan chuqur asoslash, ularni zamonaviy pedagogik yondashuvlar bilan boyitish boshlang'ich ta'lim samaradorligini oshirishda muhim strategik vosita hisoblanadi. Bu jarayonning sifatli tashkil etilishi orqali biz nafaqat savodxon, balki mustaqil fikrlovchi, kitobsevar va ijtimoiy faol avlodni tarbiyalay olamiz.

NATIJALAR

Tadqiqot davomida olib borilgan nazariy tahlillar, kuzatuvlar, eksperimentlar va so'rovnomalar asosida savod o'rgatish davrida sinfdan tashqari o'qish mashg'ulotlarining o'quvchilarning tafakkur faoliyati, kitobxonlik madaniyati va mustaqil bilim olish ko'nikmalarini rivojlantirishdagi samaradorligi aniqlandi.

Tadqiqot natijalari quyidagi asosiy yo'nalishlar bo'yicha ilmiy jihatdan asoslab berildi:

Savod o'rgatish davrida sinfdan tashqari o'qish o'quvchilarda barqaror o'qish motivatsiyasini shakllantiradi.

Tahlil jarayonida aniqlanishicha, sinfdan tashqari o'qish mashg'ulotlari doirasida bolalarning matnga bo'lgan qiziqishi ortadi, ularning o'qish sur'ati va tushunish darajasi sezilarli darajada yaxshilanadi. Jumladan, ijodiy va obrazli ifoda vositalari ko'p bo'lgan matnlarni o'qish orqali o'quvchilarning estetik didi ham rivojlanadi.

Metodik yondashuvlarning xilma-xilligi bolalarning o'qishga nisbatan ijobiy munosabatini mustahkamlaydi.

Eksperiment asosida sinfdan tashqari o'qish faoliyatida drammatizatsiya, qahramonlar bilan suhbat, hikoyani davom ettirish, tasviriy ijod (rasm chizish) kabi metodlar qo'llanilganda, o'quvchilarning ishtiroki faollashgan, ularda matn asosida tahlil qilish va tasavvur qilish qobiliyati kuchaygan.

O'qilgan matnlar asosida mustaqil fikr bildiruvchi va mazmunli savollar bera oluvchi o'quvchilar soni ortdi.

So'rovnomalar va og'zaki suhbatlar orqali aniqlanishicha, ilgari o'z fikrini bayon etishga qiynalgan o'quvchilar sinfdan tashqari mashg'ulotlar orqali o'z fikrini erkin ifodalashni o'rganib bordilar. Bu holat ularning og'zaki va yozma nutq ko'nikmalari rivojlanayotganini ko'rsatdi.

Matn tanlovi va didaktik materiallarning sifatli bo'lishi o'qish jarayonining mazmunini belgilaydi.

Sinfdan tashqari mashg'ulotlarda tanlangan matnlarning bolalar uchun tushunarli, emotsional, badiiy-estetik jihatdan boy bo'lishi o'quvchilar tomonidan yaxshi qabul qilinadi. Bu esa o'z navbatida o'qilgan asarning mazmunini tushunish, qahramonlarga baho berish va ular bilan identifikatsiyalashish (o'zini o'rniga qo'yish) holatlarini kuchaytiradi.

Interfaol va innovatsion metodlar kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishda muhim vositaga aylandi.

Mashg'ulotlarda QR-kodli topshiriqlar, audio asarlar, onlayn savol-javoblar va vizual izohli kitoblar qo'llanganda, bolalarning o'qishga nisbatan qiziqishi ortdi. Ayniqsa, zamonaviy texnologiyalar yordamida tashkil etilgan o'qish faoliyati bilan darsdan tashqari mashg'ulotlar uyg'unlashganda, o'quvchilar bu jarayonda o'zlarini faol ishtirokchi sifatida his qilishdi.

O'qituvchi va oila hamkorligi o'quvchilarning o'qishga bo'lgan munosabatini mustahkamlaydi.

Tadqiqot davomida ota-onalarning kitob o'qishga jalb qilinishi (masalan, "oilaviy kitobxonlik soatlari") o'quvchilarning sinfdan tashqari o'qishlariga ijobiy ta'sir ko'rsatdi. Bu esa o'quvchining o'qish jarayonida ijtimoiy qo'llab-quvvatlanishini ta'minlaydi.

Statistik tahlillar:

O'quvchilar o'rtasida olib borilgan so'rovnoma natijalariga ko'ra:

- 82% o'quvchi sinfdan tashqari o'qish mashg'ulotlarining ular uchun foydali ekanini tan oldi;
- 75% o'quvchi o'qigan asar asosida mustaqil hikoya yozishga harakat qilgan;
- 68% o'quvchi esa o'zida tasviriy ifoda (rasm chizish, drammatizatsiya) orqali matn mazmunini anglash qobiliyati ortganini bildirgan.

XULOSA

Savod o'rgatish davrida sinfdan tashqari o'qish mashg'ulotlari boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning o'qish malakasini shakllantirish va rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Ushbu tadqiqotda aniqlanishicha, bu mashg'ulotlar orqali o'quvchilarda nafaqat texnik jihatdan savodxonlik ko'nikmalari — ya'ni harf tanish, so'z o'qish, gap tuzish malakalari — shakllanadi, balki ularning mantiqiy tafakkuri, ijodiy fikrlashi, matnni tahlil qilish, nutq boyligini oshirish kabi ko'nikmalari ham rivojlanadi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, mazmunli va metodik jihatdan to'g'ri tashkil etilgan sinfdan tashqari o'qish mashg'ulotlari o'quvchilarni o'qishga bo'lgan ijobiy munosabatini shakllantiradi, ularni mustaqil fikr yuritishga, badiiy-estetik qadriyatlarni anglashga undaydi. Ayniqsa, interfaol va innovatsion metodlardan foydalanish (masalan, drammatizatsiya, personaj kundaliklari, ovozli o'qish, vizual tahlil, QR-topshiriqlar va oilaviy kitobxonlik loyihalari) bu mashg'ulotlarning samaradorligini oshiradi.

Ushbu tadqiqotda shuningdek o'quvchilarning sinfdan tashqari o'qishga bo'lgan motivatsiyasi, ularning dars jarayonidan tashqaridagi bilim olishga bo'lgan ehtiyoji ortgani aniqlandi. O'qituvchilarning yondashuvi, darsdan tashqari faoliyatga beriladigan metodik e'tibor va adabiyot tanlovi — bu jarayonning muvaffaqiyatini belgilovchi asosiy omillar sifatida e'tirof etildi.

Xulosa tariqasida aytish mumkinki, sinfdan tashqari o'qish mashg'ulotlarini savod o'rgatish davrida to'g'ri tashkil etish o'quvchilarning nafaqat o'qish texnikasini, balki ularning shaxsiy, ijtimoiy va madaniy kompetensiyalarini ham rivojlantirishda kuchli vosita bo'lib xizmat qiladi. Shu bois, bu jarayonni izchil, tizimli va ilg'or pedagogik yondashuvlar asosida olib borish, o'qituvchi va oila hamkorligini yo'lga qo'yish, o'quvchilarning yosh xususiyatlariga mos, badiiy

jihattan boy adabiyotlar tanlash ta'lim sifatini oshirishning kafolati sifatida qaralishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdullaeva, N. (2022). Boshlang'ich ta'limda o'qish va savod o'rgatish metodikasi. Toshkent: «Fan va texnologiya».
2. Karimov, O. (2021). Sinfidan tashqari o'qish faoliyatini tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari. Toshkent: «Ilm ziy».
3. G'ofurova, M. (2020). O'qish darslari nazariyasi va amaliyoti. Samarqand: Samarqand davlat universiteti nashriyoti.
4. Sharipova, D. (2019). Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kitobxonlik madaniyatini shakllantirish. Toshkent: «Zarafshon print».
5. Vygotskiy, L.S. (2020). Pedagogik psixologiya. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi.
6. K.D. Ushinskiy (2018). Inson tarbiyasi asoslari. Toshkent: Yangi asr avlodi.
7. Makarenko, A.S. (2019). Pedagogik asarlar to'plami. Toshkent: «Noshir».
8. Shomurodov, N. (2021). Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. Toshkent: «Iqtisod-moliya».
9. Jumayeva, M. B. (2022). Oliy ta'limda innovatsion usul va vositalar. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2 (Special Issue 20), 214-226. doi: 10.24412 (Vol. 226). 2181-1784-2022-20-214.
10. Mardonova, R. O., & Turdieva, O. O. K. (2018). The Impact Of Tpr Method On Children's Vocabulary Learning Process. *Гуманитарный трактат*, (29), 122-123.
11. Jumayeva, M. B. (2025). Use of educational methods in pedagogy. *Икро журнал*, 14(02), 168-174.
12. Kamiljanovna, Z. D., O'G'Li, A. S. J., & Jumayeva, M. B. (2022). The Analysis Of Higher Order Thinking Skills. *Science and innovation*, 1(Special Issue 2), 672-676.
13. Abdisheribov, S., Yo'ldosheva, M., & Jumayeva, M. (2022). Implementing creative writing in English language teaching classrooms. *Science and innovation*, 1(B8), 1343-1347.
14. Jumayeva, M. B. (2021). Interactive Methods Used In.
15. Jumayeva, M., & Qarshiyeva, M. (2022). The Role of Interactive Learning Technologies in the EFL classes. *Science and innovation*, 1(B8), 1273-1277.
16. Мардонова, Р. О. (2018). Обучение Четырём Навыкам В Начальной Школе. *Гуманитарный трактат*, (21), 113-116.

17. Jumayeva, M., & Rashidova, M. (2022). The role of using game technology in the educational process. *Science and innovation*, 1(B8), 1448-1452.
18. Ochildievna, M. R. (2019). The Study of the Modification of Sounds in Coherent Speech in English and Uzbek Languages. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences* Vol, 7(12).
19. Jumayeva, M., & Turdiyeva, U. (2022). The Importance of Pedagogical Technologies In Learning English. *Science and innovation*, 1(B8), 1710-1714.
20. Allamova, Z. (2022). Sinfdan tashqari mashg'ulotlar orqali tarbiyaviy maqsadga erishish. Jizzax: Jizzax davlat pedagogika instituti.
21. G'aniyeva, L. (2021). Boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan ishlash metodikasi. Toshkent: O'qituvchi.
22. Мардонова, Р. О. Teaching Four Skills In The Primary Classroom Обучение Четырём Навыкам В Начальной Школе. Журнал выпускается ежемесячно, публикует статьи по гуманитарным наукам. Подробнее на, 116.
23. UNESCO (2019). *Reading for Joy: Promoting Literacy Through Out-of-Classroom Activities*. Paris: UNESCO Publishing.
24. Djabbarova, S., Tadjieva, M., & Ra'no Mardonova, G. T. (2020). Problem Based Learning and Its Efficiency in Teaching Process. *European Journal of Molecular & Clinical Medicine*, 7(2), 291-296.
25. Mardonova, R. O. (2022). Boshlang'ich Sinflarda Ingliz Tili Talaffuziga O'rgatishdagi Qiyinchiliklar. *Ta'lim Va Rivojlanish Tahlili Onlayn Ilmiy Jurnali*, 2(1), 46-48.